

Q. D. B. VI
DISSE^TRAT^IO GEOGRA-
PHICO-HISTORICA,

De
I N S U L I S;

Quam

Cum Consensu & Adprobatione,
AMPLISSIMÆ FACULTATIS PHILOSOPHICÆ
IN REGIA ACADEMIA ABOENSI,

SUB PRÆSIDIO
PRÆCLARISSIMI VIRI
Dn. M. ANDREÆ WANOCCHII,
PHIL. PRACT. PROFESS. ORDIN,

Pro Gradu Magisterii,

Placide Bonorum examini submittit

NICOLAUS SIERMAN
SMOLANDUS.

In Auditorio Majori
Ad diem 18. Novembris, M. D. C. LXXXII.

A B O Æ,

Excudit JOHANNES L. WALLIUS,
Regie Univers. ibid. Typographus.

234.

*REVERENDISSIMO IN CHRISTO
PATRI AC DOMINO,*

DN. CANUTO HAHN,
Scaniæ & Blekingiæ EPISCOPO
meritissimo, Academiæ Caroli-
næ PRO-CANCELLARIO magni-
fico, utriusq; itidem Consistorii
PRÆSIDI gravissimo,
PATRONO suo MAGNO

SALUTEM HUMILIMAM!

REVERENDISSIME DOMINE,

Ubitatio magna animum meum in diversa distrahebat, num salvo officio tantilli laboris frontem nomine Tu exornare & munire possem, Diu enim scripti hujus tenuitas me ab instituto deterrebat, ne temerarii forte notam incurrerem, quasi magnam virtutem Tuam non satis reverenter haberem, dum tumultuarium laborem etiam apud æquales venia opus habentem, Tanto nominis consecrare sustineo. Sed vicit hunc metum quamvis justum, recordatio HUMANITATIS TUÆ ADMIRANDÆ & PLANE SINGULARIS, quâ non solum erudita, sed & quandoq; minus exquisita, saltem devotè TIBI oblata, interpretatione pietatis benignè accipere conservasti, Undè & mihi sperare licet, fore ut in DIGNITATEM TUAM utut Amplissimam graviter peccasse non videar, si tam exiguo

specimine utar in occasionem publicè exprimendi
erga Eandem devoti mei animi. Quid porrò dicam
de effusa Tua gratia, qua mihi meisq; dum Londi-
ni Scanorum studiorum causa versabamur, per cle-
mentiam fati uti contigit? Est certè animus
Tuus excellus & laudis impatiens. Sunt & me-
rita Tua tanta ut pio eadem silentio involvere,
quam de iis jejunè verba facere præster; tamen
impius viderer, si occasionem negligarem qualem-
cunque saltē contestandi quantopere Tibi sim
obstrictus. Sereno itaque vultu hoc quicquid
est muneris in grati animi tesleram & pietatis er-
ga Te meæ testificationem, accipe. DEUS O. M.
REVERENDISSIMAM TUAM DIGNITATEM, cui spes
meas meque adeo totum obnixè commendo, in
Patriæ & Ecclesiæ decus ac emolumentum pluri-
mos per annos florentem vigentemque conser-
vet, remque tam publicè quam privatim bene-
gerere largiatur!

REVERENDISSIMO NOMINI TUE

Dabam Aboe
d. 9. Nov. 1682.

Addictissimus
NICOLAUS SIERMAN.

L. C. S. P.

Non diu morabor tua tempora, Candide Lector,
prefando. Quid exhibeat, quivū morum Aca-
demicorum non ignarus, facile perspicit. Si cui vi-
debitur Argumento latissimè patenti angustiores,
quom par erat, terminos heic constitutos, Is sciat fa-
ctum id à me parsim consilio peritura parcendum charta, par-
sim necessitate propè fatali. Ita enim mihi nunc uju venis, ut
quod opus iusto temporis intervalllo elaborare decretum habui, id jam
diebus non iea multis absolvendum fuit. Quod cum nulla adversus
eruditos irreverentia, sed auctoritate & penè iussu eorum quibus ob-
sequium debeo me fecisse profitear, veniam mihi à cordatu facile
datura iri confido. Nec heic fortassis silentio pratereundum, nullam
hoc scripto mentionem factam Insulæ Atlanticæ, veterum monu-
menta concelebrata, idq; de industria: nam neq; cum hū qui tan-
zarum gloriam rerum majoribus nostrū abjudicare laborant, Plato-
nis Atlantican, & Thomæ Mori Utopiam eodem loco haben-
tes, contentionis serram nunc reciprocare sustinui, & satis duxi
Argumentum adeò nobile & nobis Gotbis unicè preciosum silentio
involvere, quam leviter trattando de eodem nil egregii mereri.
Deniq; magnam illom testimoniorum ex optimū linguarum varia-
rum scriptoribus conductorum vim, vel ideo apponere nolui, ne illos
offenderem, qui margines talibus fædari contendunt. Quod supe-
rest, Te Lector Candide, vehementer rogatum volo ut hunc labo-
rem inter maximas occupationes & temporis angustias depropaga-
rum, benignè excipere & interpretari velas. Sin minus, perinde
erit, ac si longè remotum clamores malorum frustra lacestando
Valo!

Q.D.B.V.

Q. D. B. V.

DISSERTATIO GEOGRAPHICO-HISTORICA

De

I N S U L I S.

s. I.

Nominis evolutionem, secundum *ancientar* philosophicam, meret ne sit impositionis *Insula* vocabulum, an ea ratione profectum, quod in *Solo* sit constituta, de industria jam facimus missam, cuique suam quam heic sibi postulat opinandi libertatem, reservantes integrum. Hæc autem *Insula* descriptio nobis arridet quam maximè, quod sit pars terra à continentí sejuncta, & aqua undiquaque circumflua. Insulas porro unius ejusdemque ut originis ita etatis esse cum continentí contendimus, quod & idem, ne in sententiarum divortia abducamur. Pagina Sacra Gen. 10: v. 5. Syr. 43. v. 15. approbare videtur. Salvo tamen judicio illorum qui *Insulas* quasdam, vel cataclysmo universalí emersas, ac iteratò aquis coopertas, vel particuliarum aquarum, terram non raro exundantium, mole à continentí demum divulsas, argumentis non fuculneis, asserere audent,

s. II.

Enumerationem *Insularum* non ineptam dedisse nos existimamus, si juxta receptissimam ipsius continentis divisionem, eandem instituentes, primo loco *Eurasia* nostræ propiores proferamus, sequentur *Afrika* magnique Occ.

Oceani, quas Africana, & demum Americana excipiunt. De singulis aliqua, quæ nimis decantata non sunt, cum alias earum nullam sua laude & encomio velimus defraudatam, succinctè agemus.

S. III.

Initium ducimus ab Insula maris mediterranei, quarum plerique Europeæ dicuntur, gentiumque Europæarum & Christianarum imperia agnoscunt, paucis, quarum Imperator Turcarum Dominus est, exceptis. Inter Insulas iuri Hispanici, primum sibi vendicat locum Sicilia angusto freto Siculo, Scyllæ Charybdisque saevis nominibus inclito, ab Italia ut veteribus creditum absissa. Ejus magnitudo insignis: continet enim mill. Germ. in longitudine 50, in latitudine 35. Plinii tempore urbes 72 vidit, atque hoc nostro Episcopatus duodecim numerat. Regitur per Pro-Regem, cujus in urbe primaria Palermo sedes est. Sunt ibi præterea urbes non ignobiles, Messina, Catanea, Augusta, Syracusa, Rheyum, aliæque bene multæ. Ætnæ montis incendia infestam quidem reddunt, de cetero insula ipsa ob bonitatem soli ab omni memoria cultores habuit frequentissimos, quorum fortia facinora per scriptores nobilissimos Græcos atq; Romanos, sunt concelebrata. Sequitur Sardinia cuius longitudo milliarium Germ. est 45. & latitudo 26. fertilis est, & soli quam coeli melioris, atque ut fœcunda, ita penè pestilens. Calariæ urbs est primaria & sedes Proregis Hispanici. Denique Hispanicæ ditionis in mari mediterraneo Insulæ sunt Baleares duas, Majoræ & Minores, tum & Ophiulæ, yuico & Formentera, Corse.

*Corfus ad septentrionem Sardinie adiacet, freto ab ea
disjuncta, Genuensium Reipublice est subjecta. Urbs
Bastia Gubernatoris sedes est. Incolae ob piraticam,
quam strenue exerceant, passim, nec immerito, gravem
infamiam sustinent. Melitensem insulam nobilem redi-
didit non tantum D. Pauli periculum, dum ad ejusdem
littus navem fregit, ut sacris literis proditum est, sed
& nostra memoria insulæ istius nomen & fama felici
consortio cum illustris ordinis equitum S. Johannis (Les
Chevaliers de Malthe) gloria, orbem terrarum pera-
grat.*

S. IV.

Seqvuntur quas sibi Veneti ex Mediterranei maris insu-
lis vendicant, & primo Adriatici maris clavis *Corypha-*
tum & *stuvii* fontibusque destituta *Cephalonia*, & demum
Zacynthus. In illis singulæ sunt iisdem nominibus urbes.
Succedit *Candia* olim *Creta dicta*, cujus longitudo est
milliar. germ. 60. latitudo 15. Plinius Hecatompo-
lio à centum urbibus vocatam scribit. Insulae hujus cla-
ritas nostra memoria renovata per bellum *Turicum*,
horrisicum & calamitosum, in annum vigesimum quar-
tum productum, & tandem *Candia* urbis obsidione du-
rissima velut obsignatum. Porro *Candiam* portibus in-
primis prestare, & ob id à Turcis adeo expeditam fe-
runt. Incolæ qui D. Pauli memoria male audiverunt,
Tit. 1.12, bac tempestate non mutarunt in melius. At
Turcis, præter divisum eum Venetis in *Candia* impeti-
um, ex insulis maris mediterranei parent *Cyprus*, cujus
longitudo est mill. germ. 40. & latitudo 15. Urbes ad-
huc nobiles videt *Nicosiam* & *Famagustam*. Insula inte-
gra V.

gra Venetis ademta A. C. 1570. Rhodus amplitudine minor, sed claritate par, re nautica olim nobilis. Anno 1522 Equitibus illis qui nunc Maltham possident vi & armis crepta. Reliquas mediterranei maris insulas, uti Cyclades, Sporades, & coeteras, quia minores & earum numerus ingens est, consecutari nil attinet.

S. V.

Magna Britannia, antiquis temporibus Albion dicta, veteribus, ante Romanorum in ea res gestas, parum cognita. Id evideat constat, veteres eo nomine tria illa regna, quæ olim suas sibi res seorsim semper habuerunt, nostra vero memoria, mira felicitate conjuncta sunt, comprehendisse. De tribus illis regnis seu Insulis, quæ Systema civitatum *Magna Britanniae* hodiè constituunt, nimirum *Anglia*, *Scotia* & *Hibernia*, ordine jam sed paucis sumus acturi.

Anglia complectitur in longitudine mill. Germ. 80. in latitudine 70. tribus majoribus membris constat: *Anglia* in specie sic dicta, *Wallia*, & *Bervicko* ad *Tweedum*. Partes minores sunt *Shire* seu comitatus, qui à Gambdeno in *Anglia* 39. & in *Wallia* 13. numerantur. Portibus commodissimis utitur, fluminibusque bene distincta. Urbes celeberrimæ sunt *Londinum* ubi & regia sedes, *Eboracum*, *Oxoniam* & *Cantabrigiam* Academiis inclutæ. Soli ipsius tanta bonitas, ut omnia quæ ad vitæ humanæ commoditates faciunt, largè & benigne præbeat, præter oleum & vinum, cuius tamen defectum optimæ notæ cerevisia, facile supplet. Res quibus maximè abundat, & in quibus domesticæ *Anglia* opes consistunt, sunt equi, oves, plumbum can-

didum, & vellus præstantissimum, hodie vero non, uti olim, materiam rudem, sed formatam per commercia exportari fas est. Croci cultura heic felicissimè instituta, quod curiosis dedit observandi copiam, plantæ illius vim eo plus intendi, quo propius septentrionem colatnr. Tobaci cultura itidem Anglis ex sententia successit, ast, ne ea res coloniis Americanis fraudi esset, editio intermissa. Utilitatem ex ambiente Oceano, præcipueq; capturam halecum, quia Angli ipsine glexerunt, aut heic segnus egerunt, exteri occuparunt. In isthac porro Insula ranæ sunt mutæ: Ciconiæ verò heic nullæ comparent. Quod ad incolas Angliae attinet, sunt qui de numero eorum se cuncta habere explorata jactant, & esse eos supra 5. milliones, ex quibus quinta pars, si res posceret, armis ferendis idonea esset. Id autem dudum deprehensum tot classibus coloniisq; versus novum orbem missis, incolarum numerum vehementer carpi, quod tamen nonnulli ut seditionum minus domi sit, Angliæ expedire ferunt. Est enim ingenii gentis illius vitia, rebus novis nimis studere, & ad sediciones commovendas animo esse paratissimo. Eorum autem segnities & lautè vivendi ratio eo minus ferenda, quod in mercibus suis vendendis, etiam temporis à se molliter transacti rationem habere religioni sibi non ducant. De coetero Anglorum ingenia ad artes quaslibet perdiscendas capacissima sunt: In re literaria præcipueq; Mathesi & rerum naturalium studio gnaviter desudant. Cum bella manus poscunt, intrepidi & penè temerarii, olim terra quoq; pugnacissimi, nunc rei navalis gloria ferè unicè acqviescent.

S. VI.

§. VI,

Scotiam ab Anglia dividit Fl. Twidea, mons Che-
vista, & Solneum æstuarium. Ipsa insula in meridio-
nalem & borealem dividitur. Urbs præcipua Eden-
burgum cum inexpugnabili castello. quod Maiden Castle
vocant. Est autem Scotia fertilitate & divitiis multis
partibus inferior Anglia, nec rebus multis præter pi-
sces, aves & carbones fossiles abundans. Sed corpo-
rum duritie & firmitate Anglos vincunt, nec de glo-
ria militari illis quicquam concedunt. In hoc autem
Scotia fato fuit singulari, quod superioribus seculis,
cum atra nox Reipublicæ literariæ offusa esset, bona
artes præcipue vero studia, quæ vocant humaniora.
in Scotiam se abdidisse videntur, unde deinceps ple-
ræque bona mentis faces, quibus in regnum tenebra-
rum velut ignibus lœvitum, impetratae sunt.

§. VII.

Hibernia ad occasum Britanniae vicina. Urbem
primariam habet Dublinum. Commoditate portuum
navibus facilis. Cœlo humenti quidem sed salubri,
siquidem animalia veneno infesta, idem haurire ne-
queunt, nec lacerti & bufo[n]es illuc delati in vita diu
esse possunt. Sicut nec arbores exportatae vermes
concipere, aut araneas admittere traduntur. Regio
ipsa fertilis & pecorum, præcipue ovium, abundans.
Incolæ ob morum præstantiam & integritatem com-
mendari nequeunt, præterquam enim quod laborum
sunt fugientes & opinionum tenacissimi, ingenio sunt

adeo fero & intrastabili, ut Cromwellius consilium ini-
verit eos ad unum omnes perdendi & exterminandi,
quod cum ante mortem planè perfidere nequit, eo
tamen ejus opera sedacti sunt, ut constitio & vita quam
hodieque agunt nemini adarandum sit expetenda.

S. VIII.

*Magnam Britanniam aliæ minores nec ignobiles cir-
cumjacent Insulæ, quæ omnes conjunctæ, provinci-
am non parum roboris habentem efficere posse viden-
tur: quarum præcipuæ sunt, *Vetus*, *Anglesey*, *Mona* &
Garnsey, illa septentrionali parti *Wallia* adjacet, tantam-
que frumenti copiam suppeditat, ut propterea Wal-
liae mater vulgo vocetur. *haec* Galliæ propior, natu-
ræ monumentis tutæ est, & Smiris lapidis ferax. *Cassi-
terides* veterum hodiè *Sorlinges* dictæ, præter stannum
à quo nomen sortitæ videtur, etiam aquaticis avibus
abundant. Supra Scotiam sitæ sunt Insulæ *Orcades* &
Ferroenses quæ omnes cum *Ilandia* ultima Europæarum
ac maximè boreali Insula, veterum Norvegorum sunt
coloniæ, quorum etiam sub imperio dum propriis
utebantur Regibus, semper fuisse leguntur. Utq; *Fer-
roenses* rariores aves, ita *Orcades* lata pascua, sed su-
pra omnes *Ilandiam* sua magnitudo, mons ignivomus
Hecla, altaque antiquitatum *Scandicarum* & linguae pri-
scæ vestigia, valde commendant. Omnes insuper insi-
gni pescatura ubique nota.*

S. IX.

§. IX,

Baltici marū Insula hodiè celebriores sunt quæ ad ejusdem ostium posicæ à Daniæ Rege possidentur. Princeps est Selandia, ubi metropolis Hafnia Regum sedes municiplissima, emporium item & Academia illustris. Duodecim præterea oppida numerat, ex quibus eminent Roskildia, Regum sepulchræ, & pace Sveo-Danica nobilitat. Fredericiburgum Regum secessus æstivus. Sora Academia equestri hæc tenus inclauit. Helsingora ad fretum Oresund, portu incluta, ubi vestigalia penduntur, cum arce Cronborg quo fretum isthoc lucrosum defenditur. Fionia Selandiæ æmula eique opposita, fretis istis minoribus Middelfartensi & Baltico alluitur, fertilitate & amoenitate, unde & nomen ei inditum creditur, reliquas vicinas vincit. Præcipua ejus urbs est Ottonia Episcopi sedes, Neoburgum, & Middelfartum quod freto nomen dedit. Utique adjacent aliae parvæ Insulae plurimæ, quarum præcipuae sunt Lalandia a depresso situ sic dicta, & Longelandia à longitudine denominata, Falsteria, Mona, & Femera, quæ singulæ sua etiam habent oppidula. Scania præterea objacet Insula Bornholmia, nostra memoria naufragiorum & Incolarum perfidia famosissima.

§. X,

Reliquum est ut de Insulis Sveonum imperio subiectis aliqua afferamus. Princeps est Gothlandia, gloriæ nominis Gothorum, orbis olim victorum, princeps, digna sanè super qua Sveones cum Danis non

jure modo disceptando, sed & præliis, vi & armis ac-
cerimè decertarent: tandem felix CHRISTINA
ex dominatu Danorum in quo jam diu fuerat, eam
in libertatem vindicavit, & ad dominum Patriamque
redire jussit. Ipsa Insula à continente Ostgothia 14.
mill. abest. in 21. territoria, & partem borealem, au-
stralēm & intermedium distribuitur. Præter fruges quas
fertile solum largè fundit, ingens ibi copia materiæ
lignorumque; ne de marmore Gothlandieo, nemini
nique ignoto, multa dicam: sic ut dives omnino
isthæc insula dicenda, quod non modo omnibus ferè
vitæ necessariis ipsa gaudeat, sed & præterea permul-
ta quæ ad classes instruendas, ædesque exædificandas,
aut exornandas faciunt, ad exterros emittat. Urbs
ibi hodiè unica Visby, quæ dignitate & celebritate,
quondam quantum floruerit, vel ipsum jus Nauti-
cum marium Septentrionalium quod indè prodiit, no-
menque servat, testatum apud omnes reliquit. Pro-
xima est Oelandia, ocellus & decus insularum marū
baltici, magnitudine quidem & nominis fama Goth-
landia inferior, amoenitate vero, immo fertilitate
etiam superior: longitudo hujus insulæ est mill. 18.
& latitudo summa 3. In partibus borealibus præter
lapicidinam non ignobilem, sunt nemora & Silvae
Regum venationibus reservatae. Sunt & in pretio In-
sulæ hujus equi, parvi quidem, sed robusti valdeque
dociles. Insulæ reliquæ sunt Alandia, Oslia, Dagö &
Ragia, de quibus singulis ne dissertationis hujus ma-
gnitudo nimium crescat, scribendi labore superse-
demus.

Asiaticas jam excutiamus; ordinatur à Sinu Persico ubi *Ormus*, insula non ingens, ambitu namque sex milliarum tantum, totaque Sale, quo rupes ubique albent, tantum non operta; hinc summa sterilitas, adeo ut nec aqua dulcis, nec lignum, unica arbore generis earum quas in Oriente *Benjanicas* vocant, excepta, incolis suppetat. Proximis temporibus *Portugalli* ob commoditatem situs hue commeare cœperunt, quorum commerciis efflouuit, donec *Persarum Rex*, ope *Anglorum Portugallū* ejectis, urbeq; diruta 1621. Commercia in urbem *Gamron* ad continentem sitam transtulit, propugnaculo tantum quod suo præsidio servat, in insula relicto. *Maldivas* aliqui numerant 11000, parvulæ sunt & inter se exiguo intervallo disjunctæ: nec in iis præter Indorum nucum maximam vim, quicquam singulare extare traditur. *Ceylon* in circuitu millaria 260 complectitur, interiora hujus insulæ Rex indigena de *Candid* metropoli sua sic dictus, obtinet. Partes littorales advenæ occuparunt, & *Portugalli* priores, qui primum advecti, incolas veterum exemplo Carthaginensium ludificasse perhibentur, tantum terræ rogantes, quantum corio bubulo comprehendi posset, eoque obtento corium in particulas minutissimas dissectum, tanto terra spatio circumduxisse, ut propugnaculo, quod extruxerunt *Nigrumque* dixerunt, locus superfuerit: quo velut instrumento usi sunt ad plura subjicienda & condenda, uti *Columbo*, *Punte de Galle*, *Manara*, *Negumbo*, &c.

Sed

Sed hæc omnia illis extorserunt Batavi, qui nunc 14.
aut pluribus castellis insulae littora defendunt. Est
præterea in isthac insula mons altissimus Pico de Adam,
ubi Adamum conditum ac sepultum contendunt,
cujus vestigia rupi impressa & facello testa adhuc o-
stendi solent. Incolæ longissimum vitæ spatium
confidere traduntur, cuius causam aliqui in certæ ra-
dicis masticatione, aliqui in aromatico odore, quem
latissimè spargit, adeo ut ad tertium & amplius mil-
liare in mari sentiatur, collocant. De præstantia
Elephantum hujus insulae permulta passim legere licet.
Formosa à Chinæ regno non longè abest, incolis fre-
quens & ritè culta, à Belgis occupata, & castello, cui
nomen Selandia nova, munita: tandem 1662 a Ko-
xenga quodam exulum Chinensem Duce & pirata
Belge inde deturbati, insulae hujus recuperationem
variis modis. sed nequidquam tentarunt. Propera-
mus ad terram à nobis quidem remotissimam; sed
vix ulli nostrum ignotam, Japoniam; hæc Chinæ in-
ortum adjacet, ejusque ut videtur colonia, de qua
regione, multorum calamis tractata, planè silere,
quam pauca dicere maluimus, non ea tantum ratio-
ne, quod heic hæreamus an nostrarum partium sit de
eadem agere; utrum enim Insula sit an continentia ad-
hæreat, adhuc in controversia est, sed & quod proxi-
mus annis vernaculo sermone ejus regionis descripti-
ones heic prodierunt, quæ in omnium manibus ver-
santur.

Nestant non paucæ Oceanæ Indicæ Insulæ, quæ commerciorum occasione Europæis iunctuerunt, ex quibus fama plurimum celebratæ sunt: *Sumatra* sub æquatore sita & *Chersoneso aureæ* proxima, in tria regna divisa, quæ ab Europæis diversis temporis graviter afflita. *Java Major* à nonnemine ob rerum omnium facilem uberemque proventum compendium orbis dicta. Multis olim, nunc duobus Regibus possessa, quorum regna *Bantam* & *Mataran* vocantur. In hac *Belga* urbem *Bataviam* quæ Gubernatoris Generalis sedes est, condiderunt. At *Java Minor*, quæ & *Cambaba* dicitur, majore orientatioñ est, proxima tamen & vicina. *Borneo* ambitu milliarium 250. concludi dicitur. Urbs primaria eodem nomine ad litus maris posita est. Interiora illius, ut aliarum hujus tractus insularum, magnam partem incognita sunt. Adamantibus & optimo genere camphore antecellere perhibetur. *Moluccæ* quinque numerantur, omnes quidem parvulæ, sed cariophyllorum proventu, ut & vicina *Amboina*, ditissimæ. *Banda* in qua castellum *Nassovia Wilhelmsburg*, Belgis a Rege insulæ *Ternate*, quæ ex Moluccis præcipua, dono data est. Supra Moluccas versus septentrioñem sunt *Philippinae* anno 1564. a spiciis *Philippi Hispaniæ* Regis detectæ & subjugatae, à quo & nomen retinent, extremum in Archipelago locum tenent, auriq; sunferaces, & quia hic Oceanus insularum frequentia ad similitudinem Ægai marū accedit, *S. Lazari* archipelagus appellari consuevit.

Ex Africanis celebriores sunt Insula Fortunata, quæ nunc Canaria dicuntur, in Oceano Atlantico numero septem, earum magnitudine & claritate præstantissima est Canaria, in qua & Præsidis & Præsulis Hispanici sedes est. Nec obscurior Teneriffa, monte totius orbis celsissimo; ex qua causa multis Geographorum ab eo primum meridianum ducere placuit. Hesperides & Gorgadae, hodiè insulæ de cabo verde, id est de Promontorio viridi, quod ad ostium fluvii Nigri est, numero 10, sunt. Maxima ex his est Insula S. Jacobi, in qua Portugalli Ribiera grande condiderunt. Insula S. Thome, per quam æquator transit, aëris inselubritate famosa, nec in ea homines ad maturam senectutem annos producere posse ferunt. Insula S. Helena, & Insula Ascensionis in medio Oceano positæ sunt, ad quarum alterutram naves ex India reduces divertere solent. Quam ob causam nonnulli Principes, in favorem navingantium, ne agri prioris insulæ in privata dominia describerentur, edixerunt: postea Batavi sua interesse putarunt ab illa communione discedere, eamq; in suam proprietatemire voluerunt. Est & ingens insula Madagascari seu S. Laurentii, quod die ejus festo à Lusitanis 1506. detecta fuit, mill. germ. 150 in longitudine, & 80 in latitudine complecti, simul ac omni copia abundare fertur. Gallorum coloniis nunc frequentari coepit.

XIV.

Dénique America incolas perlustremus, sed obiter, ubi primò se offerunt Espaniola ad quam primum novi detectoꝝ orbis applicuit. Cuba in qua munitissimus portus Havana, Americae clavis. Jamaica ab Anglis nuper occupata. Insulæ Camarcana alias Antilla & Caribes, hominibus Antropophagis quondam famosæ. Earum celebrior Martenico, Gallico præsidio tenetur. Barbados & Terra nova Anglorum sunt. Tabago aliæq; multæ Belgarum. California Maris pacifici insula maxima, diu peninsula credita, nunc autem insulam esse constat. De reliquis novi orbis insulis, quia parum certi ob situm remotissimum afferri potest, nihil dicemus.

XV.

Ad hæc de Insulis maritimis addere vixum est, etiam lacubus fluminibusque non mari bus tantum suas insulas esse, sed parvas plerumque & ferè intra suam vicinitatem vel regionem celebres. Nisi quod Insula nostræ Smolandie in lacu celeberrimo Wetter, dicta Wisingsö, etiam ab exteris auriferæ nomine insulæ celebretur: quod initio ea ratione fieri cœptum arbitramur, quod civium heic mos est temporibus belli in eam tanquam locum

in orbe tutissimum pretiosiora rerum suarum
comportare, nec sane patriæ annalibus us-
quam proditum est, ulam in eam expediti-
onem hostibus prosperè evenisse. Sunt & hu-
jus insulæ laudes aliæ multæ & propriæ, ut po-
tè quod Regum mansionibus olim fuit nobil-
litata, quod operibus & munitionibus firmis-
sima, uti adhuc rudera testantur, quod ibi
specus *Gilberti Magi à Catillo Ranske* ligati ad-
huc ostendatur, aliaque non pauca, quæ sin-
gula conjectari instituti ne stri brevitati non
convenit. Reliquas item non solum in lacu-
bus, sed & fluminibus tum heic tum alibi ex-
tantes insulas, quia infinitæ ferè sunt, hoc o-
pusculo, quod modicis finibus uti voluimus,
complecti non constituimus.

S. XVI.

Nec prætereundum duximus *Insulas exta-*
re quas Natantes vocant, quod in aquis fluitent,
à ventis hinc indè agitatæ, nec loco firmæ
perstare possint. Ast *Kircherus* in *Alberico* haud
procul Roma lacu, ejusmodi insulas fluctuan-
tes sedecim, quas *Barchettas* vocant, conspi-
ci ta-

ci tradit. In *Belgica* provincia juxta
tam, lacus est ingens, insulam arborio-
sitam & pascuis uberem ferens, in qua oves
& boves pascuis intenti, una cum insula, quo-
cunque eos ventorum vis impulerit, agitan-
tur. Sunt & ejus generis complures locis aliis,
Quod causas attinet, non est dubium quin vi-
scositas aquæ, & farmentorum foliorumque a-
rundinis & similiūm conglomeratio, acceden-
te mixtura lutis, arenæ, &c. heic sint præci-
puæ: Tum si tales quasdam interire & sub-
mergere contigerit, non obscurum est id
provenire vel ideo quod littoribus illidantur,
sæpiusque ventorum vi eas impellente offen-
dant, vel quod gravitate increcente depri-
mantur.

§. XVII.

Ultimum occupent *fleitiae*, aut si mollori
vocabulo utendum, *dubiae insulæ*, quarum exi-
stentia ipsa, ne dicam situs in dubium venit.
Utpote insula *S. Brandini*, & *Frislandia*, ad prior-
rem visendam Hispanos aliquoties nava-
gationes, sed nequidquam instituisse traditur.

Po.

in Tabulæ juxta Islandiam collocant,
sationibus eam hactenus reperire nemo
potuit, quam tamen quidam unam ex In-
sulis Americae septentrionalis con-
jiciunt.

SOLI DEO GLORIA.

Ubi sunt? non videntur. Non videntur
et non videbunt nisi resiliat os eius. Et si resiliat
os eius, non videbunt nisi resiliat os eius. Et si resiliat
os eius, non videbunt nisi resiliat os eius.
.67